

บทที่ 4

ระเบียบวิธีวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเรื่อง " แนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของ " เปลว สีเงิน " นี้ เป็นการวิจัยในลักษณะที่เรียกว่า การวิจัยเชิงคุณภาพผสมผสานกับการวิจัยเชิงปริมาณ มีวิธีการเก็บข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและการสัมภาษณ์กับตัวผู้ผลิตสาร และผู้เกี่ยวข้องในวิถีการทำงานของผู้ผลิตสาร เป็นหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งเรียกว่าเป็นการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ขณะเดียวกันข้อมูลที่ใช้ก็เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ เป็นข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิด ประวัติชีวิตและการทำงานคุณค่า และทัศนคติ ฯลฯ ของผู้เขียนที่ถ่ายทอดผ่านเนื้อหาสารมาสู่ผู้อ่าน ดังที่สุภางค์ จันทวนิช (2530 : 738 - 739) ได้ให้คำอธิบายไว้ว่า

การวิจัยเชิงคุณภาพคือ การวิจัยประเภทที่สนใจศึกษาคุณลักษณะและความหมายของปรากฏการณ์ หรือพฤติกรรมมนุษย์ในสังคม จากสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริง การวิจัยคุณภาพมีลักษณะสำคัญได้แก่ การมองจากหลายมิติ (multidimension) การเห็นภาพรวม (holistic) การเฝ้าสังเกตเป็นระยะเวลานาน การไม่ใช้เกณฑ์ของผู้วิจัยในการตัดสินปรากฏการณ์ หรือการให้ความหมายแก่พฤติกรรมแก่ผู้ถูกวิจัย ส่วนใหญ่จะเป็นงานวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลทางสังคม วัฒนธรรมบางประการ และข้อมูลที่มีลักษณะเป็นนามธรรม และไม่อาจจัดทำในรูปปริมาณได้ ข้อมูลเหล่านี้มีอาทิ ความรู้สึกนึกคิด โลกทัศน์ ค่านิยม ประวัติชีวิต ประสบการณ์หรือปัญหาในการดำเนินชีวิตบางประการ รวมทั้งเหตุการณ์ต่าง ๆ

ประชากรที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง " แนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของ เปลว สีเงิน " นี้ มีประชากร 2 ประเภท คือ

1. ประเภทเอกสาร

ประชากรที่นำมาศึกษาคือ บทความ " สะบัดปากกา ตีแสงหน้า " ของเปลว สีเงิน ที่ลงตีพิมพ์ในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2523 ถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2534 ซึ่งนับเป็นช่วงระยะเวลาที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาทั้งสิ้น 12 ปี รวมเป็นจำนวน บทความทั้งสิ้น 3,166 บท ซึ่งผู้วิจัยได้นำบทความทุก ๆ บทความวิเคราะห์โดยละเอียด เพื่อต้องการสะท้อนแนวคิดของผู้เขียนให้ได้ครบถ้วน สมบูรณ์ที่สุด

2. ประเภทบุคคล

ได้แก่ตัวบุคคลผู้ผลิตสาร คือ วิจารณ์ งามแมน ซึ่งเป็นผู้เขียนบทความคอลัมน์ " สะบัดปากกา ตีแสงหน้า " นี้ และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในชีวิตของวิจารณ์ งามแมน เพื่อทราบถึงความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้องกับผู้เขียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งตามประเภทของข้อมูลได้ดังนี้ คือ

1. แหล่งข้อมูลประเภทเอกสาร ได้แก่บทความ " สะบัดปากกา ตีแสงหน้า " ซึ่งผู้วิจัยค้นคว้าได้จากหอสมุดแห่งชาติ และห้องสมุดหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ซึ่งเป็นบทความที่ลงตีพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 - 2534 รวมบทความทั้งสิ้นจำนวน 3,166 บท
2. แหล่งข้อมูลประเภทบุคคล ได้แก่ ผู้เขียนบทความ " สะบัดปากกา ตีแสงหน้า " นั่นก็คือวิจารณ์ งามแมน หรือนามปากกาเปลว สีเงิน โดยผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แนวความคิด และมูลเหตุแห่งการแสดงความคิดเห็น หรือวิพากษ์ต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ โดยเลือกประเด็นที่น่าสนใจ ตลอดจนประวัติและประสบการณ์ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการศึกษาวิเคราะห์ ประกอบกับการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในชีวิตการทำงานของเปลว สีเงิน ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบการพิจารณางานเขียนเหล่านี้อีกด้วย

วิธีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษา " แนวคิดทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ของเปลว สีเงิน " นี้ วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการรวบรวม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลประเภทเอกสาร

ได้แก่ บทความ " สะบัดปากกา ตีแสงหน้า " ทั้งหมด จำนวน 3,166 บท โดยผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ " ด่วนท " โดยละเอียด โดยใช้แนวคิดของนักวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์และเศรษฐศาสตร์เป็นเกณฑ์ พร้อมกับใช้แนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ประกอบในการพิจารณา (อ้างไว้ในบทที่ 2) เพื่อทราบและเข้าใจถึงแนวคิดของผู้เขียนคอลัมน์ " สะบัดปากกา ตีแสงหน้า " ซึ่งเป็นผู้เขียนเรื่องราวต่าง ๆ มาเสนอ พร้อมกับวิพากษ์วิจารณ์ต่อประเด็นปัญหานั้น ๆ ผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ถึงผู้อ่าน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ตัวบุคคล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์โรจน์ งามแมน ผู้เขียนคอลัมน์ " สะบัดปากกา ตีแสงหน้า " และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องในชีวิตการทำงาน เพื่อนำมาสรุปถึงแนวคิดที่สะท้อนผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ของเขา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสอดแทรกไว้ในส่วนของ " ด่วนท " โดยสิ่งที่ได้จากการสัมภาษณ์นั้น นอกเหนือจากประวัติชีวิตส่วนตัวแล้ว ยังมีเรื่องเกี่ยวกับเกร็ดชีวิตการทำงานในแง่มุมต่าง ๆ ประสบการณ์ ตลอดจนทัศนคติที่โรจน์ งามแมนมีต่อสิ่งต่าง ๆ รอบ ๆ ตัว ต่อชีวิตครอบครัว ศาสนา ปรัชญาชีวิตต่าง ๆ ซึ่งเกร็ดเหล่านี้ทำให้ผู้วิจัยสามารถนำมาวิเคราะห์และเข้าใจถึงรากฐานของแนวคิดในการทำงานที่ผู้เขียนยึดถือปฏิบัติ และนำมาเสนอแก่ผู้อ่านผ่านคอลัมน์ " สะบัดปากกา ตีแสงหน้า " ด้วย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์เนื้อหาของบทความในคอลัมน์ " สะบัดปากกา ตีแสงหน้า " นี้ ผู้วิจัยได้ใช้ " แผ่นลงรหัส " หรือที่เรียกว่า " บัตรรายการ " สำหรับการลงรหัสข้อมูลที่วิเคราะห์บทความที่เสนอแนวความคิดแตกต่างกัน ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ซึ่งจะใช้สรุปแนวความคิดของนักคอลัมน์นิสต์ท่านนี้

ในการทำการวิเคราะห์ ผู้วิจัยจะแยกหัวข้อที่ใช้ในการวิเคราะห์แนวคิดออกเป็น 3 แนวคิด แล้วลงรหัสตามหัวข้อที่แยกไว้ โดยอ่านจากเนื้อหาที่ลงตีพิมพ์ในแต่ละวันทุก ๆ วัน ตั้งแต่ ปี 2523 - 2534 แล้วจึงนำมารวบรวมสรุปเป็นแนวคิดแต่ละหัวข้อ

หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์

ในการวิเคราะห์บทความ " สะบัดปากกา ตีแสงหน้า " นี้ " ด่วนท " หรือ " เนื้อหา " ของบทความหรือหน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ก็คือ สาระสำคัญของแนวคิดในบทความแต่ละบท โดยจะพิจารณาจากชื่อของบทความด้วย

ข้อชี้แจงว่าด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมบทความข้อเขียนของ " เปลว สีเงิน " จากหนังสือพิมพ์ "ไทยรัฐ คอลัมน์ " สะบัดปากกา ตีแสงหน้า " ตั้งแต่เดือนมกราคม 2523 ถึงเดือนธันวาคม 2534 จำนวนทั้งสิ้น 3,166 บทความ โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเป็นรายปีและในแต่ละปีแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ประเด็น ในประเด็นย่อยแต่ละประเด็นนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลทั้งหมดก่อน แล้วจึงให้คำจำกัดความ ดังนี้

1. การวิเคราะห์เนื้อหาทางด้านการเมือง แบ่งเป็น

- 1.1 พรรคการเมือง ประกอบด้วย เรื่องราวของพรรคการเมือง ความเคลื่อนไหว อุดมการณ์ บทบาทผู้นำพรรค และกิจกรรมของพรรค ในประเด็นปัญหาทางการเมืองขณะนั้น
- 1.2 การเลือกตั้งและระบอบการปกครอง ประกอบด้วย แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งและระบอบการปกครอง รัฐธรรมนูญ รัฐสภา
- 1.3 นักการเมือง ประกอบด้วย เรื่องราวของนักการเมือง อุดมการณ์ บทบาทและพฤติกรรมที่นักการเมืองแสดงออก
- 1.4 รัฐบาล ประกอบด้วย การบริหารงานของผู้นำรัฐบาล ความเคลื่อนไหวของนายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี รวมทั้งสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในทางการเมืองอันเกี่ยวข้องกับคณะรัฐบาล
- 1.5 การบริหาร ประกอบด้วย การบริหารราชการในระบบราชการ รัฐวิสาหกิจ ทหาร ตำรวจ กรุงเทพมหานคร และการปกครองส่วนท้องถิ่น

- 1.6 เหตุการณ์ไม่สงบ ประกอบด้วย เหตุการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้นในประเทศ และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงทางการเมือง
- 1.7 ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ ประกอบด้วย ความเคลื่อนไหว สถานการณ์ที่เกิดขึ้นระหว่างประเทศไทยกับประเทศ ในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อการบริหาร ประเทศ
2. การวิเคราะห์เนื้อหาทางด้านเศรษฐกิจ แบ่งเป็น
- 2.1 การเงิน การธนาคาร ประกอบด้วย สภาวะทางเศรษฐกิจของประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับสถาบันทางการเงิน ความเป็นอยู่ และการครองชีพของประชาชน
- 2.2 การค้า การตลาด การลงทุน ประกอบด้วย การดำเนินธุรกิจ การนำเข้า - ส่งออก การติดต่อทางการค้า ทั้งใน และต่างประเทศ และการอุตสาหกรรม
- 2.3 การเกษตร ประกอบด้วย สภาพทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรกรรม เช่น การทำนา ทำไร่ ทำสวน การประมง การเลี้ยงสัตว์ ฯลฯ
- 2.4 ภาษี ประกอบด้วย การจัดเก็บภาษีทุกประเภท กฎหมาย และกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับภาษี
3. การวิเคราะห์เนื้อหาทางด้านสังคม แบ่งเป็น
- 3.1 การศึกษา ประกอบด้วย ระบบการศึกษาทั้งในและนอกระบบ การศึกษา ระบบการบริหาร และการจัดการ ศึกษาในทุกระดับ

- 3.2 ศาสนา ประกอบด้วย การปฏิบัติศาสนกิจ การเผยแพร่ศาสนา ผู้เผยแพร่ศาสนา และบทบัญญัติในทางศาสนา
- 3.3 อบายมุข ประกอบด้วย แนวทางปฏิบัติที่บทบัญญัติทางศาสนา และสังคมไม่ยอมรับ เช่น การเล่นการพนัน และการเสีงโชค
- 3.4 สวัสดิภาพ ประกอบด้วย ความปลอดภัยทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนคนไทย ทั้งที่อยู่ในและต่างประเทศ
- 3.5 สวัสดิการสังคมและบริการ ประกอบด้วย ระบบการบริการและสวัสดิการสังคม เช่น การจรรยา สาธารณูปโภค สาธารณูปการ บริการสังคมสงเคราะห์
- 3.6 อาชีพ ประกอบด้วย บทบาทและหน้าที่ของผู้ประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ
- 3.7 สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย เรื่องราวของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เช่น ป่าไม้ น้ำ ชยะ อากาศ สัตว์ป่า เป็นต้น
- 3.8 ปัจจัย 4 ประกอบด้วย อาหาร ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค เครื่องนุ่งห่ม และสุขภาพอนามัย
- 3.9 ความเหลื่อมล้ำ ประกอบด้วย ความแตกต่างที่ปรากฏในสังคมไทย เฉพาะในด้านความเป็นอยู่ และการดำเนินชีวิตของประชาชนในสังคม
- 3.10 สตรี ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ สถานภาพ และความคิดเห็นทั่วไปของผู้หญิง

- 3.11 เยาวชน ประกอบด้วย เนื้อหาที่เกี่ยวกับเด็ก นักเรียน ผู้อยู่ในวัยศึกษา และการปฏิบัติต่อเยาวชน
- 3.12 สื่อมวลชน ประกอบด้วย บทบาทหน้าที่ในการแสดงออกต่อประเด็นปัญหาต่าง ๆ ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ
- 3.13 ค่านิยม ประกอบด้วย เนื้อหาที่เกี่ยวกับค่านิยมของคนในสังคม และแนวทางปฏิบัติตนที่เหมาะสมในเรื่องต่าง ๆ
- 3.14 ชื่นชมบุคคลและองค์กร ประกอบด้วย การแสดงความชื่นชม ยกย่องสรรเสริญ บุคคล หน่วยงาน และองค์กรต่าง ๆ ในด้านใดด้านหนึ่ง
- 3.15 แรงงาน ประกอบด้วย เรื่องราวของสภาวะการทำงาน สภาพการทำงานของผู้ใช้แรงงาน ทั้งในและต่างประเทศ
- 3.16 กฎหมาย ประกอบด้วย กฎหมาย ระเบียบ พระราชบัญญัติ พระราชกำหนดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
- 3.17 อาชญากรรมและภัยพิบัติ ประกอบด้วย เรื่องราวของอุบัติเหตุ ภัยพิบัติ การฆาตกรรม สงคราม เหตุการณ์ร้ายแรงต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อสังคม
- 3.18 การท่องเที่ยว ประกอบด้วย นโยบายการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยว
- 3.19 บันเทิง ประกอบด้วย กิจกรรมด้านความบันเทิง ดารา ภาพยนตร์ นักร้อง งามมหรสพ ฯลฯ

- 3.20 โฆษณาประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับ
การบริการสังคม การจัดนิทรรศการ และการ
แนะนำหนังสือ
- 3.21 ความเป็ยงเบนทางเพศ ประกอบด้วย พฤติกรรมที่ผิดปรกติทางเพศ
- 3.22 โสเภณี ประกอบด้วย เนื้อหาที่เกี่ยวกับโสเภณี การ
ประกอบธุรกิจทางเพศ และปัญหาที่เกิดขึ้นจาก
โสเภณี
- 3.23 เหตุการณ์สำคัญในสังคม ประกอบด้วย เหตุการณ์สำคัญต่าง ๆ ที่เกิด
ขึ้นในสังคม และมีผลกระทบต่อส่วนรวม
- 3.24 กีฬา ประกอบด้วย การกีฬา การออกกำลังกาย และ
นันทนาการ
- 3.25 โสยศาสตร์ ประกอบด้วย เรื่องราวเกี่ยวกับความเชื่อกือใน
โซคกลาง พิธีกรรมทางโสยศาสตร์ที่ตีสูจนั้ไม่ได้
ในทางวิทยาศาสตร์

ศูนย์วิทยพัทพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย